

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนา (Descriptive Research) วิธีการเก็บข้อมูลแบบตัดขวาง (cross-sectional data) เพื่อศึกษา ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของญาติ แผนกผู้ป่วยนอกจิตเวช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และหาปัจจัยที่มีผลต่อ ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของญาติ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภททุกคนที่มารับบริการในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ประชากรตัวอย่าง (Population Sample) คือ ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภททุกคนที่มารับบริการแผนกผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และเป็นผู้ที่สามารถตอบคำถามและพูดได้ตอบได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง ตรงคำถาม

ตัวอย่าง (Sample) คือ ตัวอย่างญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ตามคุณสมบัติดังนี้ คือ เป็นญาติผู้ดูแลและรับผิดชอบผู้ป่วยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เป็นเวลาอย่างน้อย ตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป รวมถึงอยู่ร่วมครอบครัวเดียวกับผู้ป่วย ดูแลผู้ป่วยโดยไม่มีค่าตอบแทนเป็นรางวัล และเป็นผู้ที่สามารถตอบคำถามและพูดได้ตอบได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง ตรงคำถาม โดยเก็บทุกรายในช่วงเวลาที่ทำกรเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือน มีนาคม 2545 ถึง เดือน พฤษภาคม 2545

2. วิธีการเลือกตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เก็บตัวอย่างทั้งหมดตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ข้างต้น เพื่อค้นหาญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทตามคุณสมบัติเพื่อคัดเลือกเข้าทำการศึกษา

จำนวนขนาดตัวอย่าง การพิจารณาขนาดตัวอย่างในการศึกษาเชิงพรรณนา เมื่อทราบ ความชุกของพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ที่ได้จากการ try out จากญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่ แผนกผู้ป่วยนอก จำนวน 30 ราย ได้ค่าความชุกของพฤติกรรมการดูแลโดยรวมอยู่ในระดับดีเท่ากับ 73.3 % จึงนำมาคำนวณในสูตรของ ทัสนี นุสประยูร และ เต็มศรี ขำนิจารกิจ ⁽⁴⁸⁾

$$n = \frac{z^2 pq}{d^2}$$

$$z = 1.96$$

$$p = \text{สัดส่วนของพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทในระดับดี} = 0.733$$

$$q = 1 - p$$

d = ความคลาดเคลื่อนของโอกาสที่จะพบสัดส่วนของพฤติกรรมการดูแลของญาติ ในระดับที่ดี 10 % ของค่า p

$$n = (1.96)^2 (0.733)(0.267) / (0.1 * 0.733)^2$$

$n = 139.22$ คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดหรือการสูญหายของแบบสอบถามใช้ 152 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของญาติผู้ดูแล เช่น อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ระยะเวลาในการดูแลผู้ป่วย อาชีพของผู้ดูแล รายได้ของผู้ดูแล รายได้ของครอบครัว จำนวนบุคคลในครอบครัว ภูมิลำเนา และ ระยะเวลาในการดูแลผู้ป่วย ช.ม / วัน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองให้ครอบคลุมถึงปัจจัยที่ต้องการศึกษา จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยทางจิตของผู้ป่วย เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ป่วย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองให้ครอบคลุมถึงปัจจัยที่ต้องการศึกษา จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคจิตเภท คำถามมีทั้งหมด 39 ข้อ ประกอบไปด้วย ความรู้ 4 ด้านดังนี้ คือ

- ด้านสาเหตุของการเกิดโรคจิต มี 5 ข้อ
- อาการของโรคจิต มี 7 ข้อ
- การรักษา มี 10 ข้อ
- การดูแลและการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วย มี 17 ข้อ

ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก แบบสอบถาม ความรู้เกี่ยวกับการเจ็บป่วยทางจิต ของ ชลพร กองคำ ศึกษาที่โรงพยาบาลจิตเวชภาคกลาง⁽²³⁾ นำมารวมกับ แบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการดูแลรักษาผู้ป่วยของญาติผู้ป่วยจิตเภท ของ สลิลลา มากะจันทร์ ศึกษาที่ ร.พ ศรีรัถยา และ ร.พ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ⁽²⁴⁾ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้นำเอาแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบ ซึ่งเป็น จิตแพทย์ 3 ท่าน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่แผนกผู้ป่วยนอก ร.พ จุฬา จำนวน 30 ราย และได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ Kuder-Richard's equation 21 ได้ 0.62

คำถามประกอบไปด้วยคำถามที่เป็นข้อความที่ถูกต้อง 28 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-10,12-15,17-18,20-23,26-27,29 31,33,35,36 และ 38

และคำถามในที่เป็นข้อความที่ไม่ถูกต้องอยู่ 11 ข้อ ได้แก่

11,16,19,24,25,28,30,32,34,37 และ 39 ให้คะแนนตรงกันข้ามกับข้อความที่ถูกต้อง

การแปลคะแนน โดยให้คะแนนข้อที่ตอบถูกต้องได้ คะแนน 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิดได้ 0 คะแนน และ ข้อที่ตอบไม่ทราบ ได้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเจตคติของผู้ดูแลที่มีต่อผู้ป่วย มีคำถามทั้ง 20 ข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเจตคติของผู้ดูแลที่มีต่อผู้ป่วยศึกษาที่ ร.พ ศรีรัถยา และ ร.พ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ ของ สลิลลา มากะจันทร์⁽¹³⁾ ได้นำไปทดสอบกับญาติผู้ป่วยจิตเภทที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และได้คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ สัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach 's Coefficient Alpha) ได้ 0.9426

ซึ่งข้อคำถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ

คำถามในเชิงบวก ได้แก่ ข้อ 1,3,7,9,11,12,14,16,18 และ 20

ซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนมีดังนี้คือ ถ้าตอบ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้ 5 คะแนน
เห็นด้วย 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

คำถามในเชิงลบมีได้แก่ข้อ 2,4,5,6,8,10,13,15,17 และ19เกณฑ์ในการให้คะแนนตรงข้ามกับคำถามในเชิงบวกคือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้	1	คะแนน
เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของผู้ดูแล มีคำถามทั้งหมด 40 ข้อ ผู้วิจัยนำเอาแบบสอบถามของ ยอดสร้อย วิเวกรวรรณ⁽¹⁾ ซึ่งจัดแบ่งพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยออกเป็น 10 ด้าน มาดัดแปลงให้เป็น 5 scale และได้ทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำไปทดสอบกับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท ที่แผนกผู้ป่วยนอก ร.พ.จุฬา จำนวน 30 ราย และคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์ของครอนบาค

(Cronbach 's Coefficient Alpha) ได้ 0.9409

ข้อคำถามประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้คือ

- ให้ความเมตตาต่อผู้ป่วยจิตเวช มีคำถามจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อที่ 1 - 4
- ให้กำลังใจและให้ความหวัง มีคำถามจำนวน 4 ข้อ คือ ข้อที่ 5 - 8
- สังเกตและตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยอย่างทันที่ มีคำถามจำนวน 6 ข้อความ คือ ข้อที่ 9 -14
- มีสัมพันธภาพที่สม่ำเสมอและจริงใจ มีคำถามจำนวน 5 ข้อความ คือ ข้อที่ 15 - 19
- แสดงการยอมรับพฤติกรรมของผู้ป่วยทั้งด้านบวกและด้านลบ มีคำถามจำนวน 4 ข้อความ คือ ข้อที่ 20 -23
- แก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุและผล มีคำถามจำนวน 5 ข้อความ คือ ข้อที่ 24 -28
- ชี้แนะหรือให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับผู้ป่วย มีคำถามจำนวน 2 ข้อความ คือ ข้อที่ 29 -30
- จัดและปรับสภาพแวดล้อมให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย มีคำถามจำนวน 4 ข้อความ คือ ข้อที่ 31 -34
- ตอบสนองความต้องการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมีคำถามจำนวน 3 ข้อความ คือ ข้อที่ 35 -37

- ช่วยให้เกิดความเข้าใจในความเป็นจริงของชีวิต มีคำถามจำนวน 3 ข้อความคือ ข้อที่ 38 – 39
เกณฑ์ในการให้คะแนนกำหนดไว้ดังนี้คือ

ไม่เคยกระทำเลย หมายถึง ไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมนี้เลยในการดูแล ได้ 1 คะแนน

กระทำน้อยครั้ง หมายถึง กิจกรรมนั้นท่านไม่ค่อยได้กระทำ แทบจะไม่เคยกระทำ ได้ 2 คะแนน

กระทำบางครั้ง หมายถึง กิจกรรมนั้น ๆ ท่านทำเป็นบางครั้ง บางคราว เว้นระยะไปนานจึงกระทำ
ได้ 3 คะแนน

กระทำบ่อยครั้ง หมายถึง ได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นบ่อย ๆ เว้นบ้าง เป็นบางวัน หรือ บางครั้งเท่านั้น
ได้ 4 คะแนน

กระทำเป็นประจำ หมายถึง กิจกรรมนั้นท่านทำเป็นประจำทุกวันอย่างสม่ำเสมอหรือเกือบทุกวัน
ได้ 5 คะแนน

การตรวจคุณภาพของเครื่องมือ

หาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาให้ผู้
ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจ ซึ่งเป็น จิตแพทย์ จำนวน 3 ท่าน

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม หลังจากนั้น
ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท จำนวน 30 ราย และได้นำ
ไปหาค่าความเที่ยง (reliability) โดยหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเรื่อง ความรู้ ความเข้าใจ
ของญาติ เท่ากับ 0.62 โดยใช้สูตร Kuder-Richard's equation 21

การรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะ
แพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ ถึงคณบดีคณะแพทยศาสตร์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
กับญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ในเดือน กุมภาพันธ์ –
มีนาคม 2545 ทุกวันจันทร์ ถึง ศุกร์
2. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 5 ชุด
ตามที่ได้กำหนดไว้และชี้แจงให้ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอ
ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นความจริงที่สุด
3. นำแบบทดสอบที่เก็บข้อมูลได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for social Personal Computer) ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) เป็นการบรรยายให้ทราบถึงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทโดยรวม

สถิติวิเคราะห์ (Analytic statistic) หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยทั้งด้านผู้ดูแล และ ผู้ป่วย กับ ความรู้ เจตคติและ พฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท โดยใช้สถิติ

1. ใช้สถิติ t-test เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแล กับ เพศของผู้ดูแล สถานภาพในครอบครัวของผู้ดูแล ภูมิลำเนาของผู้ดูแล และ เพศของผู้ป่วย สถานภาพสมรสของผู้ป่วย และระยะเวลาที่ป่วย
2. ใช้สถิติ F-test เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแล กับ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย อาชีพของผู้ดูแล รายได้ของผู้ดูแล รายได้ของครอบครัว อายุผู้ดูแล ระยะเวลาในการดูแล ระยะเวลาที่ป่วย ระยะเวลาในการดูแลต่อวัน และจำนวนสมาชิกในครอบครัว
3. ใช้สถิติ Pearson Product Moment Correlation Co-efficient หาความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ เจตคติ และ พฤติกรรมการดูแล